

18.1.2018

EOAK/6966/2017

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jari Pirjola

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUS: METSÄLÄN VASTAANOTTOKESKUKSEN SÄILÖÖNOTTOYKSIKKÖ

Tarkastuspöytäkirja

Aika: 14.12.2017

Osallistujat EOAK:sta:

Esittelijäneuvos Jari Pirjola
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen
Tarkastaja Peter Fagerholm

Osallistujat tarkastuskohteesta:

Vs. johtaja - - -
Terveystenhoitaja - - -

1. YLEISTÄ

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi. Tässä ominaisuudessa oikeusasiamies tekee tarkastuksia kaikkiin niihin paikkoihin, joissa pidetään tai voidaan pitää vapautensa menettäneitä. Uusi tehtävä mahdollistaa esimerkiksi ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisen tarkastuksilla.

Pääpaino tehtävässä on ennalta ehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden henkilöiden kohtelua ja oloja. Oikeusasiamies raportoi kansallisena valvontaelimenä havainnoistaan vuosittain eduskunnalle, suljettujen laitosten toiminnoista vastaaville viranomaisille sekä YK:n kidutuksen vastaiselle alakomitealle (SPT, Subcommittee for the Prevention of Torture).

Oikeusasiamiehen kanslian 14.12.2017 tehdyn tarkastuksen painopisteet olivat edellisen tarkastuksen suositusten täytäntöönpanon arvioiminen ja säilöön otettujen terveydenhuollon toteutuminen.

Tarkastusajankohtana yksikön asukasmäärä oli 29. Viisi henkilöä oli siirretty poliisin säilytystiloihin. Yksi asukas oli edellisenä yönä jouduttu siirtämään Haartmanin sairaalaan mielenterveyden arvioon. Tarkastuspäivänä säilöönottoyksikköön tuotiin äiti kahden 5-vuotiaan lapsensa kanssa Joutsenosta.

Oikeusasiamiehen kanslian edellinen tarkastus Metsälän säilöönottoyksikköön tehtiin 21.12.2016 (EOAK/6123/2016). Tarkastuksen jälkeen myös YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on käynyt vierailmassa säilöönottoyksikössä. Saadun tiedon mukaan myös Suomen Punainen Risti on tehnyt kaksi vierailua säilöönottoyksikköön.

Metsälän säilöönottoyksikkö siirtyy Maahanmuuttoviraston alaisuuteen 1.1.2018. Uudeksi säilöönottoyksikön johtajaksi on nimitetty Mikael Laurinkari ja apulaisjohtajaksi Mikko Mäkinen.

2. TARKASTUSHAVAINTOJA

2.1 Edellisen tarkastuksen havaintojen täytäntöönpano

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian edellisen tarkastuksen aikana kiinnitettiin huomiota muun muassa erillään säilyttämiseen, valvontakameroiden toimintaan, oikeuksista ja velvollisuuksista ilmoittamiseen sekä vapaa-ajan toimintojen järjestämiseen.

Vuonna 2017 tehtiin 19 säilöönottolain 8 §:n tarkoittamaa erillään säilyttämistä koskevaa päätöstä. Käräjäoikeus käsittelee asian, jos erillään säilyttämistä ei ole lopetettu ennen käräjäoikeuden istuntoa. Johtajan mukaan käräjäoikeuteen asti menneitä tapauksia oli vuoden 2017 aikana muutama. Saadun tilaston mukaan erillään säilyttäminen kesti vuonna 2017 keskimäärin 3,9 päivää.

Tarkastushetkellä säilöönottoyksikön tiloissa oli menossa remontti. Tilojen kameravalvonta uusitaan ja asukashuoneita ja kosteita tiloja kunnostetaan. Saadun tiedon mukaan kuntotarkastukseen päädyttiin oikeusasiamiehen kanslian edellisen tarkastuksen havaintojen perusteella. Remontin ajaksi asiakaskapasiteettia oli laskettu 30:een.

Edellisen tarkastusten suositusten pohjalta säilöönottoyksikössä on järjestetty asukkaille mahdollisuus grillata, bingoiltoja sekä erilaisia ruokateemailtoja. Kehittämiskohteena on edelleen lisätä säilöön otettujen toimintamahdollisuuksia.

Tarkastajat keskustelivat luottamuksellisesti joidenkin säilöön otettujen kanssa. Yleisenä havaintona voidaan todeta, että säilöön otetut olivat tyytymättömiä saamaansa oikeudelliseen apuun. He kokivat, etteivät avustajat paneudu riittävästi heidän asiaansa ja että käräjäoikeudet toimivat ns. "kumileimasimina".

Keskusteluissa saatujen tietojen perusteella ainakin osaa säilöönottoyksikön asiakkaista oli säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta annetun lain (säilölaki) 5 §:n mukaisesti informoitu heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, kun he ovat saapuneet säilöönottoyksikköön. Kaikki eivät olleet saaneet tietoa kirjallisessa muodossa.

Edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan "säilöön otettu ulkomaalainen vahvistaa allekirjoituksellaan, että hän on saanut 1 momentissa tarkoitetut tiedot." Kukaan haastatelluista asukkaista ei ollut tietoinen edellä mainitusta vaatimuksesta, eikä ollut vahvistanut tietoa allekirjoituksellaan. Säilöönottoyksikön johtaja ei ollut säilölain vaatimuksesta tietoinen.

Tarkastuksen aikana pyydettiin jäljennökset kahdeksasta säilöönottoyksikön tapahtumaraportista vuodelta 2017. Raporteissa oli kyse lähinnä asukkaiden välisistä riita- tai tappelutilanteista. Raportit eivät antaneet aiheita toimenpiteisiin.

Tarkastuksen aikana haastatellut yksikön asiakkaat totesivat, että heitä on kohdeltu säilöönottoyksikössä asianmukaisesti.

2.2 Terveystarkastus

Tarkastuksen aikana ei käyty erikseen terveydenhuollon tiloissa. Sen sijaan vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen haastatteli säilöönottoyksikön terveydenhoitajaa. Hän kertoi työskennelleensä yhteensä yhdeksän vuotta vastaanottokeskuksessa ja maaliskuusta

2017 lukien terveydenhoitajana säilön puolella. Terveydenhoitaja on tavattavissa tiistaisin ja torstaisin sekä muinakin arkipäivinä tarvittaessa. Lääkärin vastaanotto on keskiviikkoisin. Terveydenhoitaja tekee hoidon arvion ja valitsee potilaat lääkärin vastaanotolle. Säilöönottoyksikössä käy Lääkärikeskus Aavasta kaksi lääkäriä vuoroviikoin ja lääkärit ovat aina samat.

Kaikille säilöön otetuille ei tehdä automaattisesti tulotarkastusta. Suurin osa tulee vastaanottokeskuksista ja vankiloista, joissa he ovat jo saaneet terveydenhuoltoa. Jos kuitenkin käytettävissä olevista potilasasiakirjoista ilmenee erityistä, säilöön otettu pyydetään hoitajan vastaanotolle. Jos henkilön terveydentila saapuessa on huono, hänet voidaan ohjata suoraan lääkärille. Muuten terveystarkastus tehdään 3-4 päivän sisällä. Terveydenhoitaja oli tietoinen oikeusasiamiehen aiemmasta suosituksesta eli siitä, että kaikille tulisi tehdä tulotarkastus 24 tunnin sisällä saapumisesta. Tähän ei hänen mukaansa ole kuitenkaan mahdollisuutta tämän hetkisillä henkilöresursseilla. Jos halutaan, että tämä suositus toteutuu, tarvitaan säilöönottoyksikköön kaksi terveydenhoitajaa.

Säilöönottoyksikössä on käytössä sähköinen potilastietojärjestelmä Mediatri, jossa on tulo- ja haastattelulomake. Terveydenhoitajan mielestä lomake oli vanhentunut, minkä vuoksi hän ei juurikaan käytä sitä.

Terveydenhoitaja käy tarkastamassa myös Pasilan poliisin säilytystiloihin sijoitettujen säilöön otettujen ulkomaalaisten terveydentiloja.

Epäonnistuneen palautuksen jälkeen terveydenhoitaja tapaa aina käännytyksen kohteen ja kirjaa ylös toteamansa vammat ottamatta kantaa niiden syntyyn. Näitä tilanteita on ollut. Eristykseen sijoitettua käydään tapaamassa joka päivä.

Terveydenhoitajan mukaan viime aikoina säilöön otettujen keskuudessa on lisääntynyt itsetuhoinen käyttäytyminen – joukossa vakaviakin tapauksia. Tällöin säilöön otettu toimitetaan psykiatriseen päivystykseen. Joskus itsetuhoinen voidaan laittaa seurantaan eristykseen. Virka-ajan ulkopuolella ohjaajat kutsuvat tarvittaessa ambulanssin. Heillä on myös mahdollisuus olla yhteydessä Helsingin kaupungin terveysneuvontaan virka-ajan ulkopuolella.

Lääkkeet jaetaan terveydenhoitajan toimesta ns. dosetteihin. Ohjaajat jakavat lääkkeet doseteista valvotusti säilöön otetulle. Helsingin kaupunki on järjestänyt ohjaajille lääkehoitokoulutuksen. Ohjaaja, joka ei ole käynyt koulutusta, ei saa jakaa lääkkeitä. Terveydenhoitajan mukaan ohjaajat ovat toivoneet, että heillä olisi tieto siitä, mitä lääkkeitä he jakavat. Tarve korostuu silloin kun ohjaajat joutuvat virka-ajan ulkopuolella kutsumaan ambulanssin. Säilöönottoyksikössä on alettu pyytää säilöön otetuilta lupa lääkitystietojen antamiseen ohjaajille. Suullista lupaa on pidetty riittävänä. Ohjaajat merkitsevät antamansa lääkkeet lääkeraporttiin. Joka vuorolle on nimetty ohjaaja, joka toimii lääkevastaavana.

Säilöönottoyksikössä on joskus opioidi-korvaushoidossa olevia vapautensa menettäneitä.

Erikseen kysyttäessä ilmeni, että vankilasta tulevien kohdalla on ongelmia saada tietoa lääkityksestä, koska usein he tulevat ilman lääkitystietoja ja asiaa joudutaan erikseen selvittämään. Terveydenhoitajan mielestä tämä ongelma olisi helposti ratkaistavissa, jos Vankiterveydenhuollon yksiköstä oltaisiin etukäteen yhteydessä säilöönottoyksikön terveydenhoitajaan tulevan säilöön otettavan lääkityksestä.

Toiminnan kehittämistoiveista kysyttäessä terveydenhoitaja totesi, että säilöönottoyksikössä olisi tarvetta yleislääkärin lisäksi psykiatrille. Jos psykiatri kävisi yksikössä, ei säilöön otettuja tarvitsisi viedä ulkopuolelle. Yksi hoitaja ei ehdi tehdä kaikkia tarvittavia asioita. Jos terveydenhoito sujuu, heijastuu se myös kaikkialle muuallekin.

3. OIKEUSASIAMIEHEN KANNANOTOT JA SUOSITUKSET

3.1 Oikeudellinen informaatio ja oikeusapu

Oikeudellisen informaation antaminen näyttää edellisen tarkastuksen jälkeen jossain määrin parantuneen. Säilössä olevien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella oikeuksista ja velvollisuuksista tiedottaminen on kuitenkin edelleen puutteellista. Oikeusasiamies kiinnittää säilöönottokeskuksen huomiota siihen, että säilöön otetulle ulkomaalaiselle on säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan viipymättä tiedotettava hänen säilöönottojärjestelyistään, hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä säilöönottoyksikön järjestyssäännöstä. Nämä tiedot on mahdollisuuksien mukaan annettava kirjallisina asianomaisen henkilön äidinkielellä tai kielellä, jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän. Tarvittaessa tiedot voidaan antaa myös suullisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan säilöön otettu ulkomaalainen vahvistaa allekirjoituksellaan, että hän on saanut 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Jos säilöön otettu ulkomaalainen ei suostu vahvistamaan tietojen saamista allekirjoituksellaan, kahden säilöönottoyksikön virkamiehen on todistettava tietojen antaminen.

Oikeusasiamies kiinnittää huomiota myös siihen, että säilöön otetut olivat tyytymättömiä saamansa oikeudelliseen apuun. He kokivat muun muassa, etteivät avustajat paneudu riittävästi heidän asiaansa. Saadun tiedon mukaan avustaja tavataan usein ensimmäisen kerran vasta säilöönotto-oikeudenkäynnin alussa. Oikeusasiamies suosittelee, että tehokkaan ja tasokkaan oikeusavun saamista säilöönottoyksikössä pyritään kehittämään.

3.2 Terveystarkastukset

Terveystarkastukseen kohdistetun tarkastuksen osalta tarkastajille jäi käsitys siitä, että säilöön otettujen terveydentilaan liittyviin asioihin suhtauduttiin vakavasti. Hoitotyöhön oltiin sitoutuneita ja sitä oltiin valmiita kehittämään. Oikeusasiamies haluaa korostaa, että terveydenhuollon ammattihenkilöillä on merkittävä rooli huonon kohtelun ennaltaehkäisyssä. Tämän vuoksi tarkastuksilla kiinnitetään erityistä huomiota menettelytapoihin, käytettäviin lomakkeisiin sekä työntekijöiden koulutukseen ja perehdytykseen.

Terveystarkastukset

Euroopan Neuvoston kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi toimiva eurooppalainen komitea (CPT) on Suomeen vuonna 2008 (CPT/Inf [2009]5) ja 2014 (CPT/Inf [2015]25) tekemillään käynneillä kiinnittänyt huomiota siihen, että Metsälän säilöönottoyksikön asukkaille ei tehty järjestelmällistä terveystarkastusta. CPT on viimeisimmässä kannanotossaan kehottanut Suomen viranomaisia ottamaan ensi tilassa käyttöön välittömän ja järjestelmällisen terveystarkastuksen kaikille uusille Metsälän säilöönottoyksikön asukkaille.

CPT on maaliskuussa 2017 julkaissut ulkomaalaisten säilöönotosta erilliset standardit (CPT/Inf [2017]3). Niissä todetaan mm., että kaikille säilöön otetuille tulisi tehdä tulovaiheessa viipymättä kattava lääketieteellinen tutkimus (mukaan lukien tarttuvat taudit) joko lääkärin tai koulutetun hoitajan toimesta. Hoitajan tehdessä tutkimuksen hänen tulisi raportoida tutkimuksesta lääkärille mahdollisimman pian. Kaikille uusille säilöön otetuille tehtävä lääketieteellinen tutkimus on sekä säilöön otetun, että säilöönottoyksikön henkilökunnan etujen mukaista. Tutkimuksen yhteydessä on mahdollista tunnistaa henkilöt, joilla on riski itsetuhoiseen käyttäytymiseen ja tehdä tarttuvien tautien seulontaa. Lisäksi asiakirjoihin tulee kirjata vammat, jotka henkilöllä on tulovaiheessa.

Terveydenhuollon tekemien tulotarkastusten osalta oikeusasiamies uudistaa jo aiemmin esittämiensä suosituksen tulotarkastuksesta. Oikeusasiamies suosittaa, että terveydenhuollon ammattihenkilön tulisi tavata kaikki uudet säilöön otetut ja tehdä heille heidän suostumukseen tutkimus. Oikeusasiamies toteaa, että tutkimuksen olisi oltava niin kattava, että sillä olisi mahdollista todeta myös edellä kuvatut CPT:n standardeissa esitetyt seikat. Se seikka, että säilöön otettu tulee suoraan vankilasta tai vastaanottokeskuksesta, joissa hänellä on ollut mahdollisuus saada terveydenhuoltoa, ei oikeusasiamiehen mielestä poista tulovaiheen tarkastuksen tarvetta. Säilöön ottaminen ja tietoisuus mahdollisesta tulevasta palautuksesta tai karkotuksesta on uusi tilanne, joka voi itsessään aiheuttaa ahdistusta. Samoin kuljetuksen aikana vapautensa menettäneeseen voidaan joutua kohdistamaan voimakeinoja, joista voi aiheutua vammoja. Säilöön otetulla ei myöskään välttämättä ole ollut kontakteja terveydenhuoltoon hänen vankilassa tai vastaanottokeskuksessa ollessaan. Jotta tulotarkastus olisi oikea-aikainen, tulisi se tehdä mahdollisimman pian säilöön otetun saapumisesta. Tämä on CPT:n suosituksissa tarkoittanut 24 tunnin sisällä tapahtuvaa tarkastusta.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan edellä esitetyn suosituksen toteuttaminen nykyisillä resursseilla (yksi hoitaja arkipäivisin) ei ole mahdollista. Oikeusasiamiehen ei ole mahdollista arvioida tätä. Säilöönottoyksikkö on siirtynyt vuoden vaihteen jälkeen Maahanmuuttoviraston alaisuuteen. Maahanmuuttovirasto vastaa jatkossa siitä, että säilöön otettujen terveydenhuolto Metsälän säilöönottoyksikössä on riittävästi resursoitu.

Tarkastajille jäi epäselväksi se, miten terveydenhoitajaa on ohjeistettu toimimaan hänen todessaan säilöön otetulla tulovaiheessa tai epäonnistuneen palautuksen jälkeen väkivallan merkkejä. CPT on kiinnittänyt huomiota epäasiallisesta kohtelusta väitettyjen vammojen kirjaamisen menettelyyn Suomeen vuonna 2014 tehdyn käynnin yhteydessä. Myös oikeusasiamies on kannanotoissaan korostanut, että jos tässä vaiheessa asioita ei dokumentoida asianmukaisesti, menetetään yleensä mahdollisuus saattaa asia viranomaisen tutkittavaksi, jos uhri sitä haluaa – tai ainakin tutkinta vaikeutuu. Kyse on vapautensa menettäneen ja toisaalta myös niiden virkamiesten tai muiden toimijoiden, joihin epäily kohdistetaan, oikeusturvasta. Tämä puoltaa myös sitä, että tarkastus tehdään ensimmäisenä päivänä saapumisesta (Kuopion vankilan poliklinikan pöytäkirja 13.10.2015 tehdystä tarkastuksesta, dnro 4557/3/15).

Oikeusasiamies pitää asianmukaisena menetelmänä, että hoitaja kirjaa ensi tilassa vammat ja säilöön otetun kertomuksen vammojen syntymisestä potilasasiakirjoihin. Tämän jälkeen säilöön otettu tulisi ohjata viipymättä lääkärin vastaanotolle vammojen tutkimista ja yksityiskohtaisempaa kirjausta varten. Lääkärillä on myös tässä vaiheessa mahdollisuus ottaa kantaa vammojen aiheuttamaan haittaan ja siihen, ovatko vammat voineet syntyä kuvatulla tavalla.

Oikeusasiamies suosittaa myös, että tulotarkastuksessa käytettäisiin sille tarkoitettua lomaketta. Terveydenhoitajan haastattelussa ilmeni, että tulotarkastus oli rutinoitunut, mutta ei noudattanut haastattelupohjaa. Sama tilanne oli Joutsenon säilöönottoyksikössä. Ilmeisesti sähköisessä potilastietojärjestelmässä oleva tulohaastattelulomake kaipaava päivytystä tai sitten sitä ei muuten pidetä tarkoitukseen sopivana kaikilta osin. Yleisesti ottaen tulohaastatteluissa olisi hyvä käyttää haastattelurunkoa, jotta haastattelut olisivat tasalaatuisia. Joutsenon säilöönottoyksikön tarkastuksella tuotiin esille tarkastajien puolelta vankiterveydenhuollossa käytettävä tulohaastattelulomake, jota voisi käyttää avuksi haastattelurungon tekemisessä. Siitä on olemassa myös lukuisia kieliversioita, joita voisi hyödyntää. Oikeusasiamies toteaa, että lomakkeessa olisi myös tärkeää olla oma kohtansa, johon merkitään havainnot kaikista väkivallan merkeistä ja haastateltavalle tehdystä kysymyksestä mahdollisista väkivaltatilanteista kuljetuksen tai kiinnioton aikana. Myös haastateltavan kidutuskokemuksista olisi tärkeää tiedustella tulohaastattelun yhteydessä.

Suostumus terveystietojen luovuttamiseen

Tarkastuksella saatiin ristiriitaista tietoa siitä, pyydetäänkö säilöön otetulta suullinen vai kirjallinen suostumus terveystietojen luovuttamiseen ohjaajille. Jälkimmäistä tuki ohjaajalta saatu blanco lupalomake, joka hänen mukaansa pyydetään asukasta täyttämään tulovaiheessa. Oikeusasiamies toteaa, että lähtökohtaisesti muilla kuin potilaan hoitoon osallistuvilla ei ole oikeutta potilaan terveystietoihin ilman potilaan kirjallista suostumusta. Laillisuusvalvonnassa on katsottu, että vanginvartijat ja vastaanottokeskuksen / säilöönottoyksikön ohjaajat ovat hoitosuhteessa sivullisia siitä huolimatta, että he jakavat lääkkeitä. Oikeusasiamies katsoo, että säilöön otetun suullinen suostumus ei ole riittävä terveystietojen antamiseen vaan häneltä tulisi pyytää nimenomainen, kirjallinen suostumus tietojen antamiseen. Oikeusasiamies pitää hyvänä käytänteenä ja potilaslain mukaisena menettelynä sitä, että säilöön otetulta pyydetään kirjallinen suostumus heti tulovaiheessa silloin kun ohjaajien on tarpeen saada tietää säilöön otetun terveydentilaan liittyvistä seikoista – kuten lääkityksestä. Suostumus ei kuitenkaan saa olla yleisvaltuutus tietojen antamiseen vaan suostumus antaa tietoja jostain tietyistä asiasta.

Säilöönottoyksiköstä saatu lomake oli suomenkielinen ja tiedossa ei ole, onko lomaketta muilla kielillä tai käytetäänkö lomaketta täytettäessä tulkkausta. Oikeusasiamies suosittelee lomakkeen käännettämistä useille kielille siitä huolimatta, että se allekirjoitustilanteessa tulkattaisiin henkilön ymmärtämälle kielelle. Siten varmistetaan, että henkilö todella ymmärtää, mihin hän antaa suostumuksen. Jos tällaista suostumusta ei ole saatu, ohjaajilla ei ole oikeutta saada tietoonsa esimerkiksi henkilön lääkitystä ja lääketiedot on peitettävät dosetista ennen kuin ne annetaan ohjaajille. Oikeusasiamies toteaa, että tällä on luonnollisesti vaikutusta siihen, miten tarkkoja tai summittaisia merkintöjä ohjaajilla on mahdollisuus tehdä jaetuista lääkkeistä lääkeraporttiin.

Lääkkeenjakokoulutus

Oikeusasiamiehellä ei ole mahdollista arvioida nyt tehdyn tarkastuksen perusteella sitä, miten kattavan lääkkeenjakokoulutuksen ohjaajat ovat saaneet ja onko kaikilla ohjaajilla lupa jakaa esim. korvaushoitolääkkeitä. Tarkastuksen aikana haastatellun ohjaajan mukaan koulutukseen on kuulunut näyttökoe. Ohjaaja oli käynyt koulutuksen muutama vuosi aikaisemmin ja hänellä ei ollut tietoa, oliko olemassa jotain ylläpitokoulutusta. Oikeusasiamies pitää tärkeänä, että ohjaajien lääkkeenjakokoulutus vastaa sitä, mitä edellytetään Turvallinen lääkehoito – oppaassa (THL:n julkaisu 14/2015) ja että ohjaajilla on mahdollisuus saada ylläpitokoulutusta tarvittaessa.

Psykiatrin palvelut

Mitä tulee säilöön otettujen tarpeeseen saada psykiatrin palveluja säilöönottoyksikössä, oikeusasiamies viittaa CPT:n tältä osin esittämiin kannanottoihin. CPT on Suomeen viimeksi tekemillään käynneillä kiinnittänyt huomiota psykologisen / psykiatrisen avun tarpeessa olevien säilöön otettujen tilanteeseen Metsälän säilöönottoyksikössä ja todennut, että apua tarvitsevat on lähetetty ulkopuolelle saamaan apua. CPT on esittänyt huolensa siitä, että yksikköön ei ole järjestetty säännöllisiä psykiatrin tai psykologin käyntejä, vaikka monilla haastatelluista ulkomaalaisista oli selvästi stressin, ahdistuksen tai trauman tunnusmerkkejä, jotka liittyivät heidän aikaisempiin kokemuksiinsa ja heitä koskevan menettelyn todennäköiseen tulokseen (mukaan luettuna karkotus). CPT on suositellut molempien käyntiensä yhteydessä ryhtymistä toimenpiteisiin, jotta Metsälän säilöönottoyksikköön sijoitetuille ulkomaalaisille voidaan varmistaa riittävä psykologin antama apu ja psykiatrinen hoito. Oikeusasiamies toteaa, että hänen ei ole mahdollista arvioida sitä, miten hyvin säilöönottoyksikössä on pystytty toteuttamaan säilöön otetuille heidän tarvitsemansa välttämättömät psykiatrin tai psykologin palvelut. Tarkastuksen yhteydessä tuli kuitenkin selväksi, että palveluja ei ollut saatavilla säilöönottoyksikössä

vaan että niitä tarvitsevat joudutaan viemään ulkopuolelle. Oikeusasiamiehellä ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka moni säilöön otettu tarvitsee näitä palveluja sillä tavoin, että säilöönottoyksikkö on velvollinen sitä hankkimaan. Jos tarve on suuri ja jatkuva, oikeusasiamies suosittaa harkittavaksi joko psykiatrin tai psykologin palvelujen hankkimista säilöönottoyksikköön.

Tapahtumaraportit

Tarkastajat kävivät tarkastuksen aikana läpi tapahtumaraportteja, jotka oli laadittu tilanteista, joissa ohjaajat olivat joutuneet turvautumaan turvallisuusvalvojen apuun säilöön otetun terveydentilan huononnettua äkillisesti tai säilöön otetun itsetuhoisen käytöksen vuoksi. Kaikissa näissä läpi käytyissä raporteissa paikalle oli kutsuttu ensihoitoyksikkö ja poliisi, joiden toimesta säilöön otettu oli kuljetettu terveydenhuollon yksikköön. Oikeusasiamies ei ole pitänyt tarpeellisena ryhtyä erikseen tutkimaan raporteista ilmeneviä tilanteita.

4. TOIMENPITEET

Oikeusasiamies saattaa edellä kohdissa 3.1 ja 3.2 mainitut kannanotot ja suositukset Metsälän säilöönottoyksikön ja Maahanmuuttoviraston tietoon ja pyytää niitä ilmoittamaan 30.3.2018 mennessä, mihin toimenpiteisiin ne ovat antaneet aihetta.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Jari Pirjola
esittelijäneuvos